

10. *Конрад М.* Католицька Акція і Суспільне питання / М. Конрад // Католицька Акція. — 1936. — Ч. 2(7). — С. 5—7.
11. Католицька Акція і світське апостольство. — Львів, 1931. — (Правда : перша серія, Ч. 18).
12. На допомогу безробітним і вбогим // Правда. — 1932. — Ч. 1. — С. 5;
Допомога безробітним і вбогим // Правда. — 1932. — Ч. 7. — С. 4.
13. На допомогу жертвам повені : комунікат Ч. 4 // Правда. — 1933. — Ч. 36. — С. 3.
14. *Назарко І.* Католицька акція і харитативна акція / І. Назарко // Католицька Акція. — 1935. — Ч. 3(4). — С. 17—18; Ч. 4(5). — С. 17—18.
15. Пастирський лист про Католицьку Акцію... // Нова Зоря. — 1937. — Ч. 1. — С. 1—2.
16. Передсвяточна пригадка // Правда. — 1938. — Ч. 16. — С. 1.
17. Поможім найбіднішим! // Діло. — 1933. — Ч. 52. — С. 4.
18. Публічна суспільна опіка і Католицька Церква // Мета. — 1931. — Ч. 8.
19. *Редько Ю.* Наше вчора, сьогодні и завтра / Ю. Редько // Католицька Акція. — 1935. — Ч. 2(3).
20. Суспільна опіка і наші занедбаня // Правда. — 1933. — Ч. 11. — С. 4—5.
21. Суспільне убезпечення. На трьох засадах: примусу, загальності й територіяльності // Правда. — 1930. — Ч. 7.
22. *Тишинська Е.* Участь жіноцтва в Кат. акції. II Програма жіночого Католицького Союзу / Е. Тишинська // Католицька Акція. — 1936. — Ч. 3—4 (8—9). — С. 29—34.
23. Українська Рада Суспільної Опіки // Діло. — 1933. — Ч. 113. — С. 4.
24. У свята Різдва Христового. Пам'ятаймо про бідних у парохії // Правда. — 1939. — Ч. 2. — С. 2.
25. *Філяс О.* Велика прогалина / О. Філяс, М. Дзерович // Католицька Акція. — 1936. — Ч. 2(7).
26. Харитативна діяльність католицької церкви // Мета. — 1931. — Ч. 7. — С. 9.

Олександра Плитус

БІБЛІОГРАФІЧНА ІНФОРМАЦІЯ НА СТОРІНКАХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ ТОВАРИСТВА «РІДНА ШКОЛА»

У статті аналізується діяльність редакцій часописів Українського педагогічного товариства «Рідна Школа» з розповсюдження бібліографічної інформації у Галичині наприкінці XIX — у першій тре-

тині ХХ ст. Характеризуються форми та методи поширення бібліографічної інформації, які використовували періодичні видання товариства, розкривається їх роль у формуванні читацьких інтересів дітей, молоді й інтелігенції Галичини.

Ключові слова: Галичина, Українське педагогічне товариство «Рідна Школа», національне виховання, бібліографічна інформація, видавнича бібліографія, книготорговельна бібліографія, рекомендаційна бібліографія, читацькі інтереси.

В статье анализируется деятельность редакций периодических изданий Украинского педагогического общества «Рідна Школа» по распространению библиографической информации в Галичине в конце XIX — первой трети XX в. Характеризируются формы и методы распространения библиографической информации, которые использовали периодические издания общества, раскрывается их роль в формировании читательских интересов детей, молодежи и интеллигенции Галичины.

Ключевые слова: Галичина, Украинское педагогическое общество «Рідна Школа», национальное воспитание, библиографическая информация, издательская библиография, книготорговая библиография, рекомендательная библиография, читательские интересы.

The article analyses the activity of the editorial staff of the society «Ridna shkola» in the propagation of bibliographical information in Galychyna at the end of the XIXth — a first third of the XXth century. The forms and methods of propagation of the bibliographical information are characterized. They were used by the periodical publications of this society. Their role in the formation of readers' interests of children, young people and intelligentsia in Galychyna is exposed in the article.

Key words: Galychyna, «Ridna Shkola», Ukrainian pedagogical society, national training, bibliographical information, publishing bibliography, book-trading bibliography, recommending bibliography, readers' interests.

На розвиток культури української нації протягом усього періоду її формування мала вплив низка факторів. Тривалий (упродовж кількох століть) період колонізації, відсутність державності, соборності території, на якій жив український народ, — усе це не могло не позначитися на своєрідності розвитку української культури. Багато-вікова розчленованість, роздрібненість, територіальна роз'єднаність призвели до того, що умови розвитку національної культури українців залежали від того, яку політику проводила пануюча влада на тій чи іншій частині території України. Проте своєрідність національного

характеру і національної свідомості українців проявлялася в тому, що, незважаючи на постійні утиски, український народ не тільки не втратив рідну мову, традиції, культуру, а й продовжував розвивати ці ознаки національної приналежності.

У XIX ст. умови для розвитку всього українського на тих землях, що перебували під владою Російської імперії, значно погіршились. Українська мова, українське слово, українська книжка — все було під суворою забороною. З огляду на це центр розвитку національної культури переноситься на захід — у Галичину та на Буковину. За умов панування у Галичині останньої третини XIX — 30-х рр. XX ст. австрійського та польського державних політичних режимів вагомими чинниками збереження національної автентичності українського населення виступили українські громадські організації та товариства. Цілеспрямованій асиміляторській політиці Австрії та Польщі була протиставлена національна за змістом праця таких українських інституцій, як товариство «Просвіта», «Руске товариство педагогічне» та ін., що спиралися на високу ідейність та моральний обов'язок членів, у яких формувалася спільність мислення і прагнень до таких засадничих ідеалів, як українська державність і соборність.

Створене 1881 р., «Руске товариство педагогічне» (від 1912 р. — Українське педагогічне товариство «Рідна Школа») з перших років своєї діяльності значну увагу приділяло розповсюдженню української книжки. Саме книга мала стати основним засобом формування національної свідомості дітей і молоді, оскільки книга формує характер людини, розширює її світогляд, кристалізує її ідеали. Поширення книжок, газет, журналів, іншої друкованої продукції українською мовою завжди було предметом пильної уваги провідних діячів товариства «Рідна Школа». Особливу увагу зосереджувалося на виданні книжок для дітей та молоді. Великою мірою саме завдяки книговидавничій діяльності Українського педагогічного товариства українці на спольщених, мадяризованих, русифікованих, румунізованих теренах своєї батьківщини дістали змогу читати рідною мовою твори Є. Гребінки, П. Гулака-Артемівського, І. Котляревського, Лесі Українки, Т. Шевченка та багатьох інших класиків вітчизняної та світової літератури, ознайомитись з історією України, досягненнями людської цивілізації — від агрономії й астрономії до юриспруденції.

Проте сам факт виходу у світ тієї чи іншої книги ще не означав, що вона буде цікавою і доступною для кожної молодої людини. Адже, як зазначав відомий громадський та освітній діяч, голова «Просвіти» у Львові, директор гімназії «Рідна Школа» М. Галущинський: «...наше громадянство книжки не читає, книжкою не цікавиться, воно не любить книжки. Коли ж таку рису бачимо у загалу нашої інтелігенції, що ж говорити про загальну масу. А вже просто страшно діється на думку, що ми дамо до рук нашої молоді, нашим дітям, коли не стане книжок виданих давніше, а нових не буде...» [7, с. 78].

У такій ситуації необхідно було перш за все донести інформацію про книги й іншу друковану продукцію до читачів. Важливу роль у вирішенні цієї проблеми могли відіграти періодичні видання, які були дешевшими і доступнішими для широкого загалу галицьких українців. Тому однією з основних функцій часописів товариства «Рідна Школа» була інформаційно-бібліографічна. Вона реалізувалася через розповсюдження бібліографічної інформації з метою інформування читачів про нову літературу, орієнтацію їх у книжковому морі, популяризацію ідеологічних позицій товариства через рекомендовану книгу тощо.

Із здобуттям незалежності України значно активізувалася праця українських науковців у галузі дослідження історії Галичини ХІХ — початку ХХ ст. Певну увагу було приділено і діяльності товариства «Рідна Школа». Зокрема, 1999 р. вийшло друком дослідження Г. Білавича та Б. Савчука «Товариство «Рідна школа» (1881—1939)» [2]. Однак у цьому виданні бібліографічна діяльність товариства майже не висвітлена. Велику увагу діяльності товариства приділено і в працях Б. Ступарика «Шкільництво Галичини (1772—1939)» [23] й «Ідея національної школи та національного виховання в педагогічній думці Галичини (1772—1939)» [22]. Проте бібліографічна робота діячів товариства «Рідна Школа» залишилася за межами цих досліджень. Деяку інформацію про бібліографічну діяльність редакцій періодичних видань товариства можна знайти у першому томі історико-бібліографічного дослідження «Українські часописи Львова 1848—1939 рр.» [19]. Окремі аспекти, що стосуються вказаної теми, розглянуто і в статті Є. Домбровської «Матеріали до історії видання українських учительських часописів у Галичині (кін. ХІХ — поч. ХХ ст.)» [8].

Враховуючи важливу роль бібліографічної інформації у діяльності товариства з популяризації літератури серед українського населення Галичини та недостатню дослідженість цього напрямку роботи товариства «Рідна Школа», метою нашої статті визначається: на основі аналізу періодичних видань товариства «Рідна Школа» дати характеристику основним напрямкам бібліографічного інформування читачів на сторінках часописів, які видавало товариство протягом усього періоду свого існування; розкрити динаміку розвитку видавничої, книготорговельної та рекомендаційної бібліографії на сторінках періодичних видань товариства «Рідна Школа» у 1882—1939 рр.; показати вплив бібліографічної інформації на формування читацьких інтересів галицьких українців.

У 1882—1889 рр. роль друкованого органу «Руского товариства педагогічного» виконувала «Школьна Часопись», на шпальтах якої уже робилися перші спроби подання бібліографічної інформації. Редакція часопису значну увагу звертала на якість шкільних підручників, друкуючи критичні відгуки М. Колцуняка «Дещо про наш теперішний Буквар» (1883. — Ч. 9), Г. Мартиновича «Гдешо о наших книжкахъ школьныхъ», М. Крушельницького «Згадка про двѣ украинско-руски книжки». Зокрема, у згаданій статті Г. Мартиновича мова йшла про книжки для народних шкіл і помилки щодо методики і змісту написання книжок («Катихизмъ» о.Торонського, «Букварь», «Першой читанцѣ»). Автор висловлює також зауваження щодо ілюстрування книг, а також пропонує вдосконалювати видання книжок для дітей і робити їх цікавішими та більш яскравими [14]. Максим Крушельницький подає несхвальну рецензію на «Грамматику» О. К. і «Читанку» Т. Хуторного, видані у Києві. Проте, незважаючи на певні критичні зауваження щодо змісту, ці книжки, на думку автора, є важливим кроком до розвитку українського слова [13].

Починаючи від 1883 р. майже в кожному числі часопису була рубрика «Нови книжки» («Нова цѣнна книжка»), в якій друкувалися відомості про нові книги, видані не тільки Українським педагогічним товариством «Рідна Школа», а й видавництвами Ставропігійського інституту, Галицько-руської матиці, «Просвіти» тощо. Цікавим є те, що в цих невеликих переліках книг (1—6 назв) містилися бібліографічні описи видань українською, польською або німецькою мовами й анотації до них українською мовою.

Редактор «Школьної Часописі» Г. Врецьона підкреслював зростаючу популярність цього видання. У замітці «Заявлене водь редакції» він писав, що часопис кожного року мав «400 до 500 передплатниковъ, а певно два-три разы столько читателейъ». Видання газети припинилося 16(28) травня 1889 р., на 10-му числі, оскільки «Руске товариство педагогічне» «рішилося мати в школьної часописи свой орган и взялося... до видання школьної часописи «Учитель». Редактор висловив сподівання, що «Учитель» буде подальшим продовженням школьного видавництва в Галичині [6, с. 74].

З першого року і впродовж усього періоду існування науково-педагогічного часопису значне місце на його шпальтах займали огляди педагогічних видань (не лише українських, а й польських і німецьких), критичні виступи, рецензії на окремі педагогічні видання тощо.

Зокрема, з окремими статтями, оглядами шкільних підручників на сторінках журналу виступали О. Власійчук «Дещо о ревізії рускіх подручникъ школьних» (1891. — Ч. 6), Ю. Левицький «Деякі замітки дотикаючи укладу школьних читанок для 2 і 3 кл. ...» (1891. — Ч. 9—11), «Буквар для неграмотних» (1907. — Ч. 2), Я. Миколаєвич «Дещо про читанки шкільні» (1894. — Ч. 11—13), А. Глодзінський «Рускі підручники до науки історії натуральної в школах середних» (1897. — Ч. 7), М. Карінцев «Нова методика науки читання і писання» (1912. — Ч. 2), П. Банах, О. Кокуревич, Ю. Левицький, Я. Миколаєвич — із критичними замітками щодо книги «Школа народна». Під рубрикою «Критична оцѣнка» (згодом — «Критика і бібліографія») друкувалися критичні відгуки, рецензії, оглядові повідомлення про педагогічну літературу та твори українських письменників. Час від часу на сторінках журналу містилися огляди педагогічної літератури та преси, наприклад: І. Ющишин «Новини нашої педагогічної літератури» (1910. — Ч. 18/19—23/24), «Із заграничної літератури», «Огляд преси» тощо. 1908 р. в журналі започатковано постійну оглядово-інформаційну рубрику «З часописий і журналів», а від 1911 р. — «Огляд педагогічної преси». Чільне місце на сторінках часопису займала «Бібліографія», під рубриками «Наука, штука і література», «Нові книги» також подавалася бібліографічна інформація.

У 1911—1914 рр. «Руске товариство педагогічне» (згодом — «Рідна Школа») видавало «Науковий додаток до «Учителя». У вступній редакційній статті першого номера цього видання редакція

«Учителя» зазначала, що основним мотивом виходу такого додатка було прагнення «завести в своїм журналі бодай сяку-таку система-тику і надати ясніший напрям своїй діяльності» [15]. Велику увагу на сторінках цього видання приділялося публікації літературно-критичних матеріалів, рецензій та іншої бібліографічної інформації. Зокрема, в ч. 2 за 1911 р. було надруковано критичні матеріали щодо книги С. Єфремова «Історія українського письменства», О. Олеся «Третя книжка творів», а під рубрикою «Критика і бібліографія» — статтю М. Плечако «Про Маркіяна Шашкевича й відроджене галицьких українців» тощо. Таким чином, «Науковий додаток до «Учителя» став поважним джерелом корисної і цікавої інформації як для учителів, так і для учнівської молоді. Останнє число часопису «Учитель» вийшло 20 червня 1914 р.

Від 1927 р. Українське педагогічне товариство розпочало друк часопису «Рідна Школа», однак, незважаючи на великі зусилля, у тому році вдалося випустити лише шість чисел цього видання під редакцією І. Цурковського. Систематично як двотижневик часопис почав виходити від січня 1932 р. Аналіз усіх номерів журналу, які зберігаються у фондах Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника, свідчить про те, що редактори «Рідної Школи» продовжили традиції бібліографічного інформування читачів, закладені «Шкільною Часописсю» та «Учителем». Проте, на відміну від попередніх видань, бібліографічна інформація у часописі «Рідна Школа» мала більш системний та організований характер. Загалом, бібліографічну інформацію на сторінках журналу «Рідна Школа» можна умовно скомпонувати за такими напрямками:

- річні покажчики змісту часопису;
- видавничі та книготорговельні списки літератури;
- рекомендаційні списки, які допомагали вчителям, бібліотекарям та молоді орієнтуватися у книжковому морі;
- тематичні бібліографічні огляди літератури;
- критичні статті про окремі твори друку.

Щодо річних покажчиків змісту часопису, то 1927 р. вони не подавалися. Причиною їх відсутності, на нашу думку, було те, що у вказаному році вийшло лише шість номерів журналу.

Після чотирирічної перерви, від 1932 р., «ілюстрований часопис для всіх» «Рідна Школа» виходив систематично двічі на місяць і

до 1938 р. включно містив річні покажчики змісту. Всі публікації у цих покажчиках розміщено у таких тематичних рубриках: «Статті програмові й на біжучі актуальні теми», «Виховання й навчання», «З історії шкільництва на українських землях», «Школа і виховання у других народів», «Дитячі садки» («Дошкільне виховання»), «На тернистому шляху», «З життя Рідної Школи», «Статті принагідні і на різні теми», «Правна порада», «Фейлетони», «Посмертні згадки» (згодом — «Тим, що відійшли»), «Відозви, обіжники, інструкції й звідомлення», «Дописи з місць», «Різні вісті», «Бібліографія», «Ілюстрації». Деякі річники містили ще й розділи «Освіта і культура», «Школа й кооперація», «З життя учительства» тощо. Такий розподіл статей за тематичними рубриками давав можливість читачеві легко, не гортаючи кожен номер часопису, зорієнтуватися у змісті вміщених у ньому матеріалів.

Майже в кожному номері журналу «Рідна Школа», на обгортках, друкувалася книготорговельна та видавнича інформація. Характерним є те, що, хоча часопис і був органом Українського педагогічного товариства, він не лише інформував читачів про власну друковану продукцію, яку можна було придбати в книгарні «Рідної Школи», а й популяризував літературу, видану іншими товариствами, зокрема «Просвітою». Подаючи бібліографічну інформацію у таких книготорговельних списках, редактори вказували тільки автора, назву і тип видання, а також його вартість. Ще одним обов'язковим елементом визначалася адреса книгарні чи товариства, за якою можна було замовити або придбати те чи інше видання.

У 10-му числі за 1939 р. було опубліковано «Каталог українських книжок апробованих і допущених до шкільних бібліотек на основі 15 розпорядків згл. Обіжників Міністерства Освіти в Варшаві». Цей каталог містив найбільш ґрунтовну книготорговельну інформацію, подану з урахуванням хронологічної послідовності виходу розпоряджень, які давало міністерство освіти у Варшаві щодо використання тих чи інших книжок у дитячих бібліотеках. У вступі до каталогу йшлося про необхідність створення окремих дитячих бібліотек і каталогів до них. «Книжки призначені для дітей і молоді повинні бути вилучені із загальної бібліотеки даної установи і окремо скатальоговані так, щоби творили окрему бібліотеку для дітей» [9, с. 179]. Також для ліпшої орієнтації при замовленні книжок

у книгарні «Рідної Школи» було розроблено систему спеціальних позначок, що давали можливість краще зорієнтуватися, для якої викової категорії призначена та чи інша книга.

В окремих випадках на обгортках друкувалася загальна книготорговельна інформація: «Книгарня Рідної Школи у Львові вул. Сикстуська 20 має на складі всякі книжки, потрібні для Гуртків Доросту», далі містився перелік не конкретних книг, а за різними напрямками (історія, географія, література, аматорський театр), а також за призначенням — для бібліотек, хорів і музичних гуртків. «Готові доцільно дібрані більші і менші комплекти бібліотек по різних цінах і дає фахові поради при доповнюванні існуючих бібліотек» [10].

Окрім того, інформація про вихід у світ нових книжок товариства «Рідна Школа» розміщувалась і в щорічних звітах про діяльність товариства, які друкувалися на сторінках часопису. Так, уже в першому номері «Рідної Школи», що вийшов у червні 1927 р., під рубрикою «Видавнична Комісія «Рідної Школи», подавались як відомості про книги, «в адміністративному році 1926/7» надруковані, так і про те, що «приготовляється до друку і надрукується в біжучім адміністративному році» [4]. Однак, знову ж таки, інформація про книгу тут подається неповна — автор, назва видання, інколи перекладач та автор ілюстрацій.

Безумовно, книготорговельна та видавнична бібліографія не могла повністю задовольнити попит читачів, особливо юних, на українську книгу. Товариство «Рідна Школа» одним із основних своїх завдань вважало виховання національно свідомого громадянина, який знає рідну мову, любить власну культуру і готовий до захисту національних інтересів. Досягти цього можна було перш за все за допомогою книги. І хоча в Галичині існували школи, в яких викладання велося українською мовою, але, за висловом Лева Ясінчука: «... австрійська народна школа... не давала дитині, особливо сільській, у рідній мові нічого, що дитину могло би розцікавити українською книжкою, бо шкільна книжка говорила тільки про Австрію і переповідала по українськи про польських крулів». Таке становище призводило до того, що молодь не відчувала жодного інтересу до читання. «А замилування й любов до книжки треба виробляти в людині вже змалку, від самих основ, від народньої школи; вже в молоді треба виробити пошану до доброї книжки», — вважав Л. Ясінчук [27].

І тут велику роль повинна була відіграти рекомендаційна бібліографія. Оскільки часопис «Рідна Школа» був у всіх «кружках» товариства, то подання рекомендаційних бібліографічних списків саме на його сторінках давало змогу краще зорієнтуватися у потоці книжкової продукції. Уже з перших чисел часопису такі списки подавалися у рубриці «Бібліографія». І якщо у книготорговельних списках відомості про ту чи іншу друковану продукцію, як зазначалося, були обмежені, то рекомендаційні списки, хоча в них часто йшлося про ті ж книги, містили анотації, в яких у простій та доступній формі розкривався зміст твору. Наприклад, у розділі «Бібліографія» 3-го числа часопису за 1927 р. зміст дитячої книжечки викладено таким чином: «Пчола Майя» пера славнозвісного Вальдемара Бонсельса, історія малої пчілки та її пригод. А як багато пережила мала комашка! Які гарні почування ворушили її маленьким серденьком і спонукали вернути по довгій блуканині до рідного вулія, щоби рятувати своїх» [1]. Такі списки найчастіше склалися у вигляді своєрідного бібліографічного огляду, де інформація про одну книгу плавно переходила у рекомендацію наступної. Особливо це стосувалося літератури для дітей.

Від 1932 р. обсяг рубрики «Бібліографія» значно розширився. З того часу редактори жодного разу не обмежувалися поданням тільки самого бібліографічного опису книги. Тут міститься також повна інформація про авторів, назву, перекладачів, ілюстраторів книги, розкривається її зміст, читацьке призначення, подаються практичні рекомендації щодо її застосування, дуже часто ця інформація супроводжується ще й ілюстраціями. Безперечно, таке повне і яскраве інформування не могло не зацікавити читачів, а тому інтерес до української книги значно зростав.

Іноколи рубрика «Бібліографія» поділялася на тематичні розділи. Наприклад: «Нові видання «Рідної Школи», «Золота бібліотека української дитини», «Книжки для дитячих садків і загоронок» тощо.

З року в рік, з номера в номер дедалі більше уваги приділялося національному вихованню дітей. У вирішенні цього питання важливе значення мали тематичні бібліографічні списки та огляди літератури. У ч. 5—6 за 1927 р. Степан Сірополко в статті «Національне виховання» не тільки підкреслює роль книги у формуванні національної свідомості дітей, а й подає бібліографічний список книг, які «в проведенні національного виховання в школі та поза школою у

великій пригоді можуть стати» [20]. У 1935 р. автор під псевдонімом Вадим у статті «Більше уваги для дитячої літератури» звертає увагу на те, що дуже часто дорослі ігнорують дитячу книжку, вважаючи її несерйозною і не вартою уваги. «Що дає цікавого дитяча книжечка старшим? Невже дійсно ніщо? Невже ці старші не мусять журитися про конечну, корисну й доцільну літературу для своїх дітей і прямо в обов'язку познайомитися з її змістом? А чейже це справа першорядної ваги: ми не сміємо наших дітвори і молоді лишати на поталу... Мусимо звернути якнайбільшу увагу на національне виховання молоді тим, щоб їй дати добру книжку, коли інші засоби інформування утруднені» [3].

Про виховне значення часописів для дітей, історію їх видання повідомляли статті А. Ворона «Дитячі часописи на Підкарпатті» [5], С. Ставничого «Українські часописи для дітей і молоді в Галичині в 1931 р.» [21]. Т. Коструба провів цікаве дослідження «Картини шкільного життя в українській повісті XIX ст.» [12]. У виданні надруковано також ґрунтовну працю С. Конрада «Виховна роль преси» [11]. Цікавим є той факт, що на сторінках часопису рекомендувалася не лише українська книжка, а й зарубіжна література. У цьому плані заслуговує на увагу стаття Олександра Тарновича «Дитяча література в західних державах Європи». Автор підкреслює роль книжки у вихованні підростаючого покоління: «Одною з найважливіших прикмет новітнього розуміння педьології є признание великого розуміння і великого значіння в навчанні і вихованні — діточій книжці. І з огляду на це не зайвим буде трохи ближче познакомитися із діточою лектурою деяких, головню західноєвропейських держав, які стоять на чолі раціоналізації шкільництва» [24, с. 43]. Далі автор подає огляд дитячої літератури в Німеччині, Британії та Польщі. Не оминув увагою О. Тарнович і української дитячої літератури. У статті «Українська діточа бібліотека» він ґрунтовно аналізує стан української дитячої літератури, поділивши її «для яснішого перегляду на діточу пресу (журналики) і діточу літературу в книжках» [25]. При цьому бралися до уваги не лише власні видання товариства «Рідна Школа», а й література, видана «Просвітою», видавництвом «Світ Дитини» та ін.

Ще одним напрямом рекомендаційної бібліографічної діяльності на сторінках часопису «Рідна Школа» була публікація бібліо-

графічних оглядів літератури для організації різноманітних святкувань — шевченківських днів [18], Дня матері [17], Різдва, Великодня, Свята молоді, днів народження Т. Шевченка, І. Франка [26] тощо. Крім тематичних списків літератури, тут подавалися також практичні рекомендації щодо проведення того чи іншого свята в бібліотеці, читальні, школі та ін.

Значне місце в бібліографічному інформуванні читачів займали й критичні матеріали. Найбільшій критиці на сторінках часописів піддавалися шкільні підручники і дитяча література. Прикладом тут можуть слугувати статті О. Тарновича «Виховне значіння дитячої літератури а наші завдання» (1934. — Ч. 8), В. Радзиковича «Книжка й сучасна хвилина» (1932. — Ч. 4), С. Сірополка «Ревізія шкільних підручників» (1932. — Ч. 19—20) та ін. Заслуговує на увагу і «Перегляд найкращих книжок «Рідної Школи» на основі друкованих рецензій та фахових оцінок» (1934. — Ч. 4).

Однак найбільш ґрунтовною бібліографічною працею, опублікованою на сторінках часопису «Рідна Школа», є бібліографічний покажчик Є.-Ю. Пеленського «Українська педагогічна бібліографія» [16]. Ця праця складається із двох великих розділів: «Бібліографія педагогічних бібліографій» та «Педагогічні книжки». Кожен із цих розділів містив ще низку підрозділів. Так, «Бібліографія педагогічних бібліографій» охоплювала такі підрозділи:

1. «Дидактика і педагогіка», що, своєю чергою, поділявся на: «Загальні праці», «Педагогічні течії і системи», «Різні пед. питання. Педагогія», «Дидактика».

2. «Організація шкіл» — включав відомості про літературу за такими темами, як «Вселюдна і середня школа», «Високі школи».

3. «Позашкільне виховання» — містив вихідні дані про книги, які могли стати у пригоді в організації дозвілля дітей та молоді, скомпоновані за тематичними рубриками: «Дошкільля», «Дитячий і юнацький рух», «Дитяча література», «Ліквідація неписьменності».

«Українська педагогічна бібліографія» була надрукована таким чином, що, вирізавши сторінки із часопису «Рідна Школа», можна було сформулювати цей бібліографічний покажчик окремою книжечкою.

Отже, бібліографічна інформація на шпальтах періодичних видань «Шкільна Часопись», «Учитель», «Рідна Школа» Українського педагогічного товариства «Рідна Школа» відігравала важливу роль

у формуванні читацьких інтересів не тільки дітей та молоді Галичини, а й галицької інтелігенції — учителів, священників, бібліотекарів. Поточна та перспективна книговидавнича, книготорговельна інформація давала можливість дізнатися про новинки як літератури, виданої «Рідною Школою», так й іншими товариствами Галичини. Тематичні бібліографічні огляди, рекомендаційні списки та критичні статті допомагали орієнтуватися у морі книжкової продукції Галичини, яка не завжди позитивно впливала на формування національної свідомості галицьких українців.

1. Бібліографія. Нові видання «Рідної Школи» // Рідна Школа. — 1927. — Ч. 2. — С. 12.
2. Білавич Г. Товариство «Рідна школа» (1881—1939) / Г. Білавич, Б. Савчук. — Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1999. — 208 с.
3. Вадим. Більше уваги для дитячої літератури / Вадим // Рідна Школа. — 1935. — Ч. 5. — С. 67—68.
4. Видавнича комісія «Рідної Школи» // Рідна Школа. — 1927. — Ч. 1. — С. 16.
5. Ворон А. Дитячі часописи на Підкарпатті / А. Ворон // Рідна Школа. — 1932. — Ч. 4. — С. 55.
6. Врецьона Г. Заявлене в одь редакції / Г. Врецьона // Школьна Часопись. — 1889. — Ч. 10. — С. 73—74.
7. Галуцинський М. Книжка й українське громадянство / М. Галуцинський // Літературно-Науковий Вістник. — 1922. — Т. 78, кн. 7. — С. 77—80.
8. Домбровська Є. Матеріали до історії видання українських учительських часописів у Галичині (кін. XIX — поч. XX ст.) / Єлизавета Домбровська // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка. — Львів, 2003. — Вип. 11. — С. 243—253.
9. Каталог українських книжок апробованих і допущених до шкільних бібліотек на основі 15 розпорядків згл. Обіжників Міністерства Освіти в Варшаві // Рідна Школа. — 1939. — Ч. 10. — С. 179—182.
10. Книгарня Рідної Школи у Львові вул. Сикстуська 20 // Рідна Школа. — 1935. — Ч. 1. — С. 1.
11. Конрад С. Виховна роль преси / С. Конрад // Рідна Школа. — 1932. — Ч. 19—20. — С. 269.
12. Коструба Т. Картини шкільного життя в українській повісті XIX ст. / Т. Коструба // Рідна Школа. — 1932. — Ч. 6. — С. 86.
13. Крушельницькій М. Згадка про двѣ украинсько-руски книжки / Максим Крушельницькій // Школьна Часопись. — 1884. — Ч. 2. — С. 9.
14. Мартинович Г. Гдещо о школьныхъ книжкахъ / Г. Мартинович // Школьна Часопись. — 1883. — Ч. 23. — С. 177—178.

15. Науковий додаток до «Учителя». — 1911. — Ч. 1. — С. 1.
16. Пеленський Є. Ю. Українська педагогічна бібліографія / Є. Ю. Пеленський // Рідна Школа. — 1939. — Ч. 6—7, 8.
17. Підготовляймо Свято Матери! // Рідна Школа. — 1935. — Ч. 8. — С. 119.
18. Приготовляймося до Шевченківського Свята // Рідна Школа. — 1935. — Ч. 5. — С. 70.
19. Романюк М. М. Українські часописи Львова 1848—1939 рр. : іст.-бібліогр. дослідж. : у 3 т. / М. М. Романюк, М. В. Галушко. — Львів : Світ, 2001. — Т. 1: 1848—1900 рр. — 720 с.
20. Сірополко С. Національне виховання / Степан Сірополко // Рідна Школа. — 1927. — Ч. 5—6. — С. 9.
21. Ставничий С. Українські часописи для дітей і молоді в Галичині в 1931 р. / С. Ставничий // Рідна Школа. — 1932. — Ч. 4. — С. 54.
22. Ступарик Б. М. Ідея національної школи та національного виховання в педагогічній думці Галичини (1772—1939) / Б. М. Ступарик, В. Д. Моцюк. — Коломия : Вік, 1995. — 175 с.
23. Ступарик Б. М. Шкільництво Галичини (1772—1939) / Б. М. Ступарик. — Коломия : Вік, 1995. — 175 с.
24. Тарнович О. Дитяча література в західних державах Європи / Олександр Тарнович // Рідна Школа. — 1934. — Ч. 2. — С. 43—44.
25. Тарнович О. Українська діточа бібліотека / Олександр Тарнович // Рідна Школа. — 1934. — Ч. 4—5. — С. 57—58.
26. Читаймо твори Івана Франка // Рідна Школа. — 1939. — Ч. 10. — С. 164—165.
27. Ясінчук Л. Діточі бібліотеки / Л. Ясінчук // Рідна Школа. — 1927. — Ч. 2. — С. 9—10.

Вадим Ковпак

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ СПОРТИВНОЇ ПОДІЄВОСТІ НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ «ЖИТТЯ І ЗНАННЯ» (Львів, 1927—1939 рр.)

У статті досліджено особливості висвітлення на сторінках журналу «Життя і Знання» проблем культивування здорового способу життя, питань становлення і розвитку національної фізичної культури в Галичині, радянській Україні та світі, аспектів міжнародного спортивного життя.

Ключові слова: *преса, спортивна журналістика, національне тіловиховання, фізична культура, види спорту, здоровий спосіб життя.*